

Lieve Gemeente,
Wetten en regels.

Daar heeft Jezus het over in het gedeelte van de Bergrede dat we zopas gelezen hebben.

“Denk niet dat ik gekomen ben om de wetten en regels die er zijn, af te schaffen, maar ik ben juist gekomen om die te vervullen. “

Om ze allemaal te doen en ernaar te leven, zegt hij.

De laatste tijd staan wetten en regels een beetje in een kwaad daglicht. Zo leek de overheid er aanvankelijk voor terug te deinzen om nieuwe regels in te stellen tegen het gebruik van vuurwerk.

In de samenleving was hierover een discussie ontstaan en kwam de vraag om nieuwe regels mbt het gebruik van vuurwerk in te stellen, zodat de mensen minder overlast zouden ervaren.

Maar de overheid leek hier aanvankelijk voor terug te schrikken om dit te doen met als argument dat deze nieuwe voorschriften niet gehandhaafd zouden kunnen worden.

Er zou niet genoeg controle mogelijk zijn om te kijken of men zich er wel aan hield.

Dus leek het op dat moment niet zinvol om de regels aan te scherpen, want dan kwam er toch niets van terecht.

In de Bijbel is het precies andersom: heel veel wetten en regels, en zegt Jezus: "ik ben gekomen om ze allemaal te houden."

Blijkbaar had men het idee gekregen dat Jezus de wetten van het volk aan zijn laars lapte en deed wat hemzelf goed leek.

Bovendien gaf hij zelf richtlijnen die zo op het eerste gezicht volkomen nieuw leken te zijn.

Vandaar misschien de verwarring waar hij een einde aan wil maken.

Niets van de wet zal verloren gaan.

Elke tittel of jota, d.w.z. het kleinste lettertje dat er in staat, blijft van kracht.

En het zijn heel wat letters die er in de wet staan.

613 geboden moet het volk Israël naleven.

Geboden die er over gaan hoe je moet leven en hoe je een goede rechtvaardige samenleving maakt met elkaar.

Om dat te leren had het volk in de woestijn, op weg naar het land waarin zij zich zouden vestigen, de geboden ontvangen.

Om te leren hoe je met elkaar moet samenleven als burgers van een land, als mensen die elkaar niet kenden en die overal een verschillende mening over hadden.

Hoe ga je met elkaar om bij spanningen en conflicten?

Hoe zorg je dat het goed gaat bij zoveel mensen met een verschillende mening?

Het was toen belangrijk en het is nog steeds belangrijk ook voor ons.

Want God dienen heeft alles te maken met hoe we in het leven staan en hoe we omgaan met elkaar.

In de Bijbel kunnen we herhaaldelijk lezen bij de Profeten hoe zij in naam van God er steeds op hameren hoezeer God een hekel heeft aan de godsdienstige rituelen en de offers in de tempel, terwijl intussen in de samenleving het onrecht hoogtij viert en arme mensen de dupe worden van het beleid van de overheid.

De profeten leren ons dat God dienen en zijn geboden doen te maken heeft met gerechtigheid en met recht doen.

Daarom heeft Jezus het ook over Wet en Profeten.

De Wet dat zijn de voorschriften en de profeten zijn de uitleg ervan.

Het gaat dus niet alleen om het zich houden aan de regels, volgens de letter van de wet, maar het gaat om het hele leven.

Over de toepassing ervan in het gewone dagelijks bestaan.

Want die wetten kun je op verschillende manieren uitleggen en je kunt ze ook behoorlijk aanscherpen.

Dat zien we in het voorbeeld van het gebod: Pleeg geen moord.

Niet het meer algemene: Gij zult niet doden.

Het gaat hier om moord: de onrechtmatige vorm van doden.

Wie een moord pleegt komt voor het gerecht.

En zegt Jezus bij dit gebod: *“Ieder die in woede tegen zijn broeder of zuster tekeergaat, zal zich moeten verantwoorden voor het gerecht”*.

Hij verruimt op die manier de definitie van moord.

Voor Jezus is moord niet alleen iemand feitelijk van het leven beroven, maar breder: hem of haar het leven onmogelijk maken, of zuur maken, of.. vul maar in.

De ander uitschelden voor ‘Nietsnut’ of ‘Dwaas’, gaat al te ver en brengt je voor het tribunaal.

Moord begint niet waar een pistool wordt gebruikt of een mes wordt getrokken, maar al eerder, in het hart van mensen.

Als de ene mens de andere niet meer verdraagt, als hij de ander uit de weg ruimt, letterlijk of figuurlijk, dat doet er dan in wezen niet toe.

In de praktijk maakt dat een groot verschil – schelden doet niet zeer, zei men wel – maar in de kern is hetzelfde mechanisme aan het werk, het mechanisme van de haat, van de uitsluiting, van de vernedering, van de vernietiging van de ander om je zelf te handhaven, of je eer, of je reputatie, of wat dan ook.

Zo zijn er veel manieren om iemand te ‘vermoorden’.

Door een ander stelselmatig te negeren. Of te kleineren, of te pesten.

En tegenwoordig: het uitschelden en bedreigen op de Sociale Media.

Waar wij elkaar het leven zuur maken, waar wij de ander in zijn of haar waardigheid aantasten op wat voor manier dan ook, daar begint het mechanisme van de moord te werken in al zijn gradaties.

En Jezus gaat nog een stap verder.

²³*Wanneer je dus je offergave naar het altaar brengt en je je daar herinnert dat je broeder of zuster je iets verwijt, ²⁴laat je gave dan bij het altaar achter; ga je eerst met die ander verzoenen en kom daarna je offer brengen.*

Met andere woorden: Als je met mensen niet goed bent, hoe kun je dit rijmen met God dienen?

Het is strijdig met alles waar je in gelooft en wat belangrijk voor je is.

Maar als dat allemaal zo is, dan is dit eigenlijk niet te doen.

Want het is toch puur menselijk dat je wel eens kwaad bent op een ander?

Je gaat je afvragen of dan niemand het goed kan doen.

In hoeverre is die Bergrede met al die aangescherpte geboden dan geldig?

In de verschillende kerken werden hier verschillende antwoorden op gegeven.

In de Katholieke kerk werd een onderscheid gemaakt tussen de meer algemene voorschriften, die door iedereen te volbrengen zijn en de radicale 'raadgevingen', die alleen geldig zijn voor de religieuzen in de kloosters.

De Lutherse Kerk bracht een onderscheid aan tussen het persoonlijke en het maatschappelijke bestaan, waarbij de Bergrede in het persoonlijke leven wel en in het maatschappelijke leven niet gepraktiseerd kan worden.

En de Calvinistische traditie op haar beurt wees deze onderscheidingen af, waarbij wel tegelijk werd vastgesteld dat de zondige mens nooit in staat zal zijn aan de Bergrede te gehoorzamen.

Wat moeten we met deze geboden, waarvan we weten er nooit aan te kunnen voldoen?

Het is het verschil tussen ideaal en werkelijkheid waar we steeds weer tegenaan lopen.

We willen wel het goede doen, maar het lukt gewoon niet.

Je wilt je huwelijk in stand houden, maar het blijkt niet mogelijk te zijn en het is beter voor iedereen om dat niet te doen.

Je wilt iemand wel de andere wang toekeren, maar er is in het verleden zoveel verkeerd gebeurd en fout gegaan, dat je dit nooit meer zult vergeten en dat je iemand gewoon nooit meer wilt zien.

We willen wel vergeven maar er is teveel beschadigd wat niet meer ongedaan gemaakt kan worden en het lukt niet om te vergeven en te vergeten.

Jezus wil in de Bergrede niet een nieuwe wet opleggen met heel veel nieuwe regels, die als een loden last op ons zou drukken.

Zodat we door al die regels eigenlijk geen stap meer zouden kunnen verzetten.

Waar het om gaat is om te kiezen voor de weg ten leven en dat niet alleen voor onszelf, maar ook voor de ander.

Het gaat erom of we bezig zijn voor onszelf en voor de ander het leven mogelijk of juist onmogelijk te maken.

Het gaat om anderen behandelen zoals we zelf behandeld zouden willen worden.

De gulden regel: *“Behandel anderen dus steeds zoals je zou willen dat ze jullie behandelen. Dat is het hart van de Wet en de Profeten.”* zegt Jezus een paar hoofdstukken verder.

Rabbi Hillel zei: *“Behandel de ander niet zoals je zelf niet behandeld wilt worden.”*

Dat is de hele Thora; de rest is uitleg.”

Het ene is positief geformuleerd, het andere negatief.

Maar in de kern komt het op hetzelfde neer en gaat het om de vraag hoe je zelf behandeld zou willen worden.

Dat wordt door Jezus in die radicalisering uitgewerkt:

‘Niet doden’ betekent bij Jezus: bouwen aan het leven, respect hebben voor elkaar en voor de schepping.

‘Niet echtbreken’ betekent: trouw zijn aan elkaar, zuinig zijn op elkaars geluk.

‘Niet stelen’ betekent bij Jezus: bereid zijn te delen, je brood breken en delen met wie niets heeft.

‘Geen valse eed zweren’ wordt dan: de waarheid spreken en niet alleen als je een eed aflegt.

Al je spreken moet waarachtig zijn.

Uiteindelijk gaat het erom dat mensen voor elkaar het leven licht maken.

Dat we doen wat goed is.

Wetten en regels kunnen daarbij helpen, maar je alleen aan de wetten en de regels houden is niet goed genoeg.

Goed leven bestaat niet alleen maar uit het onderhouden van de wet.

Het gaat erom dat we ondanks alles en steeds weer opnieuw het goede blijven zoeken bij alle vragen die er op ons pad komen, elke dag opnieuw.

Amen